

RECENZE A ANOTACE

Horák, Ondřej: Liechtensteinové mezi konfiskací a vyvlastněním.

**Příspěvek k poválečným zásahům do pozemkového vlastnictví
v Československu v první polovině dvacátého století**

Praha: Libri, 2010, 288s., ISBN 978-80-7277-457-9

Jaromír Tauchen*

V loňském roce se konečně v tištěné podobě dostala do rukou právnické veřejnosti velmi kvalitní disertační práce Ondřeje Horáka, jejíž autor se samotnou publikací tři roky otálel, aby ještě některé související otázky dále dopracoval a rozšířil, což se záhy ukázalo jako velmi dobrý krok. Autor v předložené monografii prokázal hluboký zájem o problematiku vlastnictví nejen v právněhistorické, nýbrž i v teoretickoprávní rovině; problematika různých pohledů a chápání vlastnictví se objevuje i v jiných autorových pracech, které lze zájemcům o tuto oblast rovněž vřele doporučit. Ondřej Horák se ve své práci věnuje dvěma velkými zásahům do pozemkového vlastnictví v Československu v první polovině minulého století, a to: prvorepublikové pozemkové reformě a konfiskacím majetku provedeným po skončení druhé světové války. Právě československá meziválečná pozemková reforma představovala největší zásah do soukromého vlastnictví v období první republiky a byla jedním z prvních velkých zásahů do pozemkového vlastnictví, ke kterým v průběhu dvacátého století došlo. Období první republiky bývá v literatuře často idealizováno a pojímáno nekriticky. V předložené

práci usiluje autor o vyvážený pohled a přináší celou řadu nových postřehů. Zcela se ztotožňuji s jeho konstatováním, že *„při hodnocení nejrůznějších zásahů do soukromého vlastnictví neexistuje pouze jediný správný pohled, jediné správné řešení či výklad. Všechny režimy se chovaly vůči svým nepřátelům podobně: po první světové válce se bralo bývalé šlechtě (především však příslušníkům bývalé panovnické dynastie), za druhé světové války pak zejména Židům a jiným nepřátelům Říše, po jejím skončení Němcům, Maďarům a zrádcům, po únoru 1948 všem, kteří něco měli.“*

Autor demonstuje zásahy do pozemkového vlastnictví konkrétně na majetku rodu Liechtensteinů, který představoval jeden z nejvýznamnějších a nejbohatších šlechtických rodů nejen na Moravě, ale i v Rakousku. Liechtensteinové, všeobecně považovaní za německou šlechtu, vlastnili právě na Moravě nerozsáhlejší pozemkový majetek. Předložená monografie analyzuje právní postavení Liechtensteinů včetně souvisejících právněhistorických souvislostí.

Ačkoliv to není z obsahu práce přímo znatelné, kniha „Liechtensteinové mezi konfiskací a vyvlastněním“ se skládá ze tří různých, ale vzájemně propojených částí. První část je právně teoretická a sestává se ze čtyř kapitol. Autor pojednává obecně o pojetí vlastnictví, jeho rozlišení od vlastnického práva, jakož i o jeho

* JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.Eur.Integration (Dresden), Katedra dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

omezení. V této souvislosti zmiňuje ústavní základy ochrany vlastnictví v první československé republice a kromě Ústavní listiny Československé republiky z roku 1920 analyzuje i recepční zákon a prozatímní ústavu. Dále autor v první části představuje názory prvorepublikové právní vědy na problematiku vlastnictví, konfiskací a vyvlastnění.

Pomyslná druhá část práce má typicky právněhistorický charakter. Je zde srovnána prvorepubliková pozemková reforma s konfiskací majetku, ke které došlo po druhé světové válce na základě dekretů prezidenta republiky. Setkáme se zde rovněž s mezinárodním rozměrem prováděných agrárních reforem v Evropě.

Třetí část je založena na pramenném výzkumu (NA v Praze, MZA v Brně, archiv Masarykovy univerzity) a autor se v ní koncentroval především na právní postavení Liechtensteinů a na osudy jejich majetku po vzniku samostatného československého státu. Od proklamo-

vané konfiskace bylo nakonec upuštěno a Liechtensteinové o svůj majetek přišli až na základě dekretů prezidenta republiky po roce 1945.

K práci autor připojil znění nejdůležitějších právních předpisů upravujících zásahy do pozemkové držby, jakož i nejrůznější přehledy týkající se liechtensteinského pozemkového vlastnictví, které velmi dobře dokreslují nastíněnou problematiku. Ocenit je třeba rovněž velmi rozsáhlý a vyčerpávající seznam literatury.

Knihu Ondřeje Horáka „*Liechtensteinové mezi konfiskací a vyvlastněním*“ považuji za vysoce kvalitní zpracování dotčené problematiky a mohu ji vřele doporučit jednak všem těm, kteří se zabývají pojetím vlastnictví v teoretickoprávní rovině, jednak těm, kteří se zajímají o dva velké zásahy do vlastnických poměrů v minulém století: meziválečnou pozemkovou reformu a konfiskace po roce 1945.